

CYD-BWYLLGOR CORFFOREDIG Y GOGLEDD

6 Medi, 2024

TEITL: Safonau'r Gymraeg: Hysbysiad Cydymffurfio

AWDUR: Alwen Williams, Prif Weithredwr Dros Dro

1. PWRPAS YR ADRODDIAD

- 1.1. Pwrpas yr adroddiad hwn yw cyflwyno Hysbysiad Cydymffurfio terfynol y Gymraeg Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd— adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Cyflwynwyd yr hysbysiad cydymffurfio gan Gomisiynydd y Gymraeg ar 16 Awst, 2024 gyda dyddiad gosod o 28 Chwefror, 2025 erbyn pryd y mae angen cydymffurfio'n llawn yn unol â'r safonau. Darperir copi o lythyr y Comisiynydd a'r safonau yn **Atodiad 1** ac **Atodiad 2** yr adroddiad hwn.

2. Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- 2.1. Derbyn Safonau'r Gymraeg sydd wedi'u gosod ar gyfer Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd (CBC) (**Atodiad 2**).
- 2.2. Gofyn i'r Prif Weithredwr dros dro ddatblygu cynnig sy'n nodi'r opsiynau a'r costau i gomisiynu adnoddau swyddog sydd ei angen ar gyfer gweithredu, monitro ac adrodd ar safonau'r Gymraeg.

3. Y RHESWM AM Y PENDERFYNIAD

- 3.1. Mae Cyd-bwyllgorau Corfforedig (CBC) yn gyrrff cyhoeddus a sefydlir gan Reoliadau a wnaed dan Ran 5 Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Maent yn atebol i gydymffurfio â Safonau'r Gymraeg sy'n gymwys ac yn berthnasol ym meysydd darparu gwasanaeth, creu polisiau, gweithrediadau, hyrwyddo a chadw cofnodion.
- 3.2. Mae angen adnabod opsiynau priodol ar gyfer adnoddau i sicrhau bod y CBC yn gallu gweithredu mewn modd sy'n cydymffurfio â'r safonau a osodwyd. Gall yr opsiynau i'w hystyried gynnwys caffael adnoddau swyddog i'w rannu ar draws y Cyd-Bwyllgorau Corfforedig os yw'n briodol ac yn ymarferol i wneud hynny. Dylid hefyd ystyried caffael y gwasanaeth drwy unrhyw un o'r Cynghorau cyfansoddol, a allai fod gyda'r capasiti i gynnig hyn i'r CBC drwy Gytundeb Lefel Gwasanaeth.

4. CEFNDIR AC YSTYRIAETHAU PERTHNASOL

- 4.1. Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yw'r ddeddfwriaeth a greodd safonau'r iaith Gymraeg. Mae'r safonau'n hyrwyddo ac yn hwyluso defnydd yr iaith Gymraeg ac yn sicrhau na chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg yng Nghymru. Mae'r Mesur hefyd yn gwneud y Gymraeg yn iaith swyddogol yng Nghymru.

- 4.2. Mae Cyd-bwyllgorau Corfforedig yn destun Safonau'r Gymraeg yr un modd â'u cynghorau unigol a sefydliadau gwasanaethau cyhoeddus eraill yng Nghymru. Mae'r Rheoliadau Cyd-bwyllgorau Corfforedig ([Diwygio Atodlen 6 i Fesur y Gymraeg \(Cymru\) 2011](#)) 2021 wedi diwygio Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 gan ychwanegu Cyd-bwyllgorau Corfforedig at y rhestr o gyrff a chategoriâu o gyrff y mae'n rhaid iddynt gydymffurfio â'r safonau fel y cânt eu gosod gan Gomisiynydd y Gymraeg.
- 4.3. Mae'r safonau'n sicrhau cysondeb priodol a disgwyliadau clir ynghylch sut mae'n rhaid i CBC ddarparu gwasanaethau yn y Gymraeg i bartneriaid, rhan-ddeiliaid, a'r cyhoedd ynghyd â sut mae'n rhaid iddynt hyrwyddo defnydd yr iaith drwy ei wasanaethau.
- 4.4. Fe wnaeth Comisiynydd y Gymraeg gychwyn y broses ymgynghori cyhoeddus dan adran 47 Mesur y Gymraeg drwy gyflwyno'r hysbysiad cydymffurfio drafft ar 25 Mawrth, gan ddechrau cyfnod ymgynghori lle gellid cyflwyno tystiolaeth i amlygu a oedd un neu ragor o'r safonau oedd wedi'u cynnwys yn yr hysbysiad cydymffurfio drafft yn afresymol ac/neu'n anghymesur yn nhyb y CBC. Daeth y cyfnod ymgynghori hwn i ben ar 26 Gorffennaf, 2024. Bydd yr aelodau'n cofio bod y CBC wedi ystyried yr ymgynghoriad yn ei gyfarfod ar 21 Mehefin ac nad oedd wedi codi unrhyw faterion penodol gyda'r cynnig. O dan Adran 54 Mesur y Gymraeg, gall sefydliad y rhoddwyd Hysbysiad Cydymffurfio iddo apelio yn erbyn ei gynnwys a'r gofyn. Cynghorir y CBC y gellir derbyn yr Hysbysiad Cydymffurfio yn ei ffurf bresennol, a gallwn symud ymlaen i gydymffurfio â'i ofynion oddi mewn i'r amserlenni a ragnodwyd.
- 4.5. Mae Safonau [145 a 146](#), oedd wedi'u cynnwys yn yr hysbysiad cydymffurfio drafft, wedi cael eu tynnu o'r hysbysiad cydymffurfio terfynol. Ni fydd y safonau hyn yn cael eu gosod ar unrhyw un o'r pedwar CBC rhanbarthol. Mae'r safonau hyn yn gofyn am strategaeth 5-mlynedd sy'n gosod sut bydd y sefydliad yn hyrwyddo ac yn hwyluso defnydd y Gymraeg yn ehangach yn yr ardal ddaearyddol a gynrychiolir gan y sefydliad. Mae ardal ddaearyddol y CBC yn cynnwys ardal a wasanaethir gan chwe awdurdod lleol a pharc cenedlaethol Eryri sydd eisoes wedi mabwysiadu strategaethau hyrwyddo ac eisoes wedi gosod targed ar gyfer cynnal/cynyddu siaradwyr Cymraeg yn eu hardaloedd. Byddai gosod y safonau hyn ar y CBC yn dyblygu llawer o'r gwaith sydd eisoes yn cael ei wneud gan yr awdurdodau lleol a pharc cenedlaethol Eryri. Cyflwynir rhesymeg fwy cynhwysfawr yn **Atodiad 1**.

5. GOBLYGIADAU ARIANNOL

- 5.1. Bydd costau sy'n gysylltiedig â Safonau'r Gymraeg yn ymwneud ag amser swyddogion sy'n ofynnol i sicrhau bod safonau'r Cyd-bwyllgorau Corfforedig yn cael eu bodloni. Ni ddisgwylir y bydd angen swyddog llawn amser. Bydd cwmpas y gwaith a'r gost debygol yn cael eu cyflwyno mewn adroddiad yn y dyfodol, ond mae costau dangosol ar gyfer swyddog llawn amser, yn dibynnol ar statws y rôl, yn amrywio rhwng £39,000 a £50,000 y flwyddyn. Bydd ymarferoldeb rhannu adnoddau a chostau gyda Cyd-Bwyllgorau Corfforedig eraill yn cael eu hystyried, ochr yn ochr ag unrhyw opsiynau eraill.

6. GOBLYGIADAU CYFREITHIOL

- 6.1. Fel y nodwyd ym mharagraff 3.1, mae cydymffurfio â safonau'r Gymraeg yn ofyn cyfreithiol ar y CBC fel corff cyhoeddus. Mae'r hysbysiad cydymffurfio terfynol wedi pennu dyddiad gosod o 28 Chwefror, 2025 - erbyn hynny bydd yn ofynnol i'r CBC ddangos ei gydymffurfiaeth.

ATODIADAU:

- Atodiad 1:** Llythyr gan Gomisiynydd y Gymraeg (ynghyd ag Atodiad)
- Atodiad 2:** Safonau'r Gymraeg – Hysbysiad Cydymffurfio Terfynol 44 Cyd-bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru
-

YMATEB Y SWYDDOGION STATUDOL:**i. Swyddog Monitro:**

"Mae gosod Safonau Iaith Gymraeg ar gyfer y CBC yn creu dyletswyddau cyfreithiol ar gyfer y sefydliad y bydd yn rhaid cydymffurfio â nhw. Fodd bynnag, maent yna i sefydlu cyfres o safonau a disgwyliadau o ran defnyddio a hyrwyddo'r Gymraeg gan y sefydliad y gall eu symud ymlaen. Dylai'r ddeialog a'r ymgynghoriad a arweiniodd at y cam hwn olygu bod modd cyflawni y gweithredu cychwynnol a chydymffurfiaeth ddilynol."

ii. Swyddog Cyllid Statudol:

"Bydd costau gweithredu'r penderfyniad a geisir yn ymwneud ag amser staff ac yn cael ei ariannu o'r gyllideb bresennol."